MUHAMMED BİN MUHAMMED (Ebû Nasr et-Tûsî)

Şafiî mezhebindeki hadîs ve fıkıh âlimlerinden. İsmi, Muhammed bin Muhammed bin Yûsuf bin Haccâc bin Cerrah bin Abdullah et-Tûsî, eş-Şâfiî'dir. Künyesi Ebû Nasr olup, Ebû Nasr Tûsî ve Muhammed Tûsî diye meşhûr olmuştur. 250 (m. 864) yılı civarlarında Tûs'da doğmuştur. Hadîs-i şerîf öğrenmek için çeşitli yolculuklar yaptı. 13 Şa'bân 344 (m. 955) yılında vefât etti.

Ebû Nasr et-Tûsî; Temim bin Muhammed, Hüseyn bin Muhammed el-Kebânî, Muhammed bin Amr el-Harşî, Hâfız Ahmed bin Seleme, Osman bin Sa'îd ed-Dârimî, Fadl İbni Abdullah bin Harrem el-Hirevî, Muâz bin Necde, Muhammed bin Eyyûb, Ali bin Abdülazîz, Haris bin Ebî Üsâme, İsmail el-Kâdı, Ahmed bin Mûsâ bin İshâk el-Kûfî, Muhammed bin Nasr el-Mervezî ve pekçok âlimden hadîs-i şerîf öğrendi. Rivâyetlerinin ekserisi en fazla yanında kaldığı Muhammed bin Nasr el-Mervezî'den olmuştur.

Zamanındaki insanların en edebli ve terbiyelilerinden olan Ebû Nasr Tûsî, zamanının şeyh-ül-islâmı olup, imâm idi. Çok ibâdet ederdi. Gündüzleri sâim (oruçlu), geceleri kâim (namaz kılan, uyanık) kimselerden idi. Büyük âlim Zehebî: "Üstâdların içinde Ebû Nasr et-Tûsî'den daha güzel namaz kılan kimse görmedim. Gündüzleri devamlı oruçlu, geceleri ise devamlı zikr, tesbih ve namazla meşgûl olurdu. Kendisinde bulunan herşeyi sadaka olarak verir ve devamlı emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yapardı (Allahü teâlânın emir ve yasaklarını bildirirdi)" buyurmuştur. Uzun zaman şeyh-ül-islâmlık yapıp fetvâ verdi. Hâfız Ahmed bin Mensûr "Ebû Nasr et-Tûsi, hiç ayrılmadan

yetmiş sene şeyh-ül-islâmlık yaptı (pekçok fetvâlar verdi) hiç bir fetvâsında yanlışlık görülmedi” buyurmuştur.

Hâkim diyor ki: “Tûs’a gittim. Oranın kadısı Ebû Ahmed el-Hâfız idi. Bana “İslâm memleketlerinde Ebû Nasr et-Tûsi’nin bir benzerini daha görmedim” dedi.

Zamanının kadılarından Hâkim iki defa kendisini ziyârete geldi ve fetvâ işleriyle uğraşmaktan kitap yazmaya fırsatı olmadığını ve ne zaman yazabileceğini sordu. Cevâbında “Geceni üçe böl; üçte birinde kitap yaz, üçte birinde Kur’ân-ı kerîm oku (ibâdet et), üçte birinde de uyu” buyurdu.

Ebû Nasr et-Tûsî, Osman bin Sa’îd, Mûsâ bin İsmail, Hâmid bin Seleme, İshâk bin Abdullah, Sa’îd bin Yesâr tarikiyle Ebû Hüreyre’den (radıyallahü anh) rivâyet etti: Peygamberimiz (aleyhisselâm) duâsında “Ey Allahım, fakirlikten ve zilletten sana sığınırım. (Yâ Rabbî) zulm etmekten ve zulmolunmaktan da sana sığınırım” buyururlardı.

Hadîs ilminde hafız olup, pekçok hadîs-i şerîfi ezbere bilen Ebû Nasr et-Tûsî, İmâm-ı Müslim’in Câmi’ üs Sahih hadîs kitabındaki sahîh hadîsler üzerine bir tahric yapmış olduğu bir sahîhi vardır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 893

2) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 368

3) Mu’cem-ül-müellifîn cild-11, sh. 311

4) El-Lübâb cild-2, sh. sh. 93

5) Muhtasar-ı düvel-il-İslâm cild-1, sh. 167

6) Mir’ât-ül-cinân cild-2, sh. 332

7) Keşf-üz-zünûn cild-1, sh. 556